О.С. Червінська, С.В. Паранчук, І.П. Могиляк
Національний університет «Львівська політехніка»

ДОСВІД ОКРЕМИХ КРАЇН СВІТУ В ОПОДАТКУВАННІ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ

© О.С. Червінська, С.В. Паранчук, І.П. Могиляк, 2009

На даний час, в умовах фінансово-економічної кризи в Україні, спостерігається значне зменшення податкових надходжень в цілому, у т.ч. податку на прибуток. Наразі це обумовлено не лише загальним зменшенням обсягів виробництва, а і недосконалістю існуючої системи оподаткування.

В Україні створено податкову систему, яка за своїм складом та структурою подібна до податкових систем розвинутих європейських країн. Закони з питань оподаткування розроблено з урахуванням норм європейського податкового законодавства. [6].

На відміну від країн ЄС податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів господарювання. Існуюча система формування державних доходів відображає недосконалість перехідної економіки та має переважно фіскальний характер. Ринкове реформування економіки супроводжувалося неодноразовими спробами удосконалити податкову систему шляхом прийняття окремих законодавчих актів, що були недостатньо адекватними стану економіки, характерними рисами якої є структурні диспропорції, наявність значних обсягів тіньових оборотів, платіжна криза. [6].

Зокрема, оподаткування прибутку підприємств в Україні має певні недоліки, зокрема: нерівномірність надходження даного податку протягом року, відсутність рівних умов оподаткування юридичних осіб (застосування спрощеної системи оподаткування), постійні зміни в податковому законодавстві, не зацікавленість органів місцевого самоврядування в розмірах надходжень податку, і як наслідок, відсутність їх впливу на даний процес. [1]

На нашу думку для вирішення даних питань було б доречним використати досвід оподаткування прибутку підприємств за кордоном.

В країнах з розвинутою ринковою економікою удосконалення податкової системи здійснюється шляхом наукової розробки та практичного застосування податкового менеджменту.

Однією з характеристик сучасних податкових систем розвинутих країн є співвідношення прямих і непрямих податків. Це співвідношення має певні особливості у різних країнах. Так, у Японії, Канаді, Англії переважають прямі податки. У Франції, Німеччині, Італії – непрямі. США має досить урівноважену структуру надходжень. Серед прямих податків більшості країн переважає надходження від прибуткового податку (оподаткування громадян). Однак, податок на прибуток підприємств є суттєвим джерелом формування бюджетів розвинутих країн. [3]

Розглянемо схеми оподаткування прибутку підприємств в окремих країнах. Досить цікавим є досвід США, де податок на прибуток корпорацій стягується за шкалою: перші 50,0 тис. дол. – 15 %, за подальші 25,0 тис. дол. – 25 %, і лише на суму, що перевищує 75,0 тис. дол. – становить 34%. Податковим періодом є рік. Але сплата здійснюється чотири рази на рік. У цьому разі застосовуються оціночні платежі. Суть їх полягає в тому, що підприємство попередньо оцінює можливі річні доходи, витрати та пільги і визначає мінімальну суму платежу. Ця сума сплачується до бюджету рівними частками до 12 квітня, 12 червня і 12 грудня поточного року.

Після закінчення року здійснюється кінцевий розрахунок з бюджетом згідно з поданою декларацією. Якщо за розрахунком згідно з декларацією сума податку є більшою, ніж оціночні платежі, то платник здійснює доплати. Якщо ж навпаки, то провадиться або повернення зайво сплачених сум, або зарахування в рахунок майбутніх періодів. [4]. Таку практику можна запровадити в Україні з метою зменшення документообігу та навантаження на платників податку.

Заслуговує особливої уваги проведення масово-роз'яснювальної роботи з питань оподаткування в цій державі. Механізм сплати податків побудовано на принципах самооподаткування. Платники податків завчасно отримують інформацію про перелік, терміни та основні вимоги щодо сплати належних податків. [4]Платники податку можуть зв’язатися з податковою службою по телефону у будь-який час, який влаштовує їх, для того щоб отримати відповіді на питання, які стосуються податків. До речі, в усіх 50

штатах є безкоштовні телефонні номери, і таким чином можна зв'язатися із центром по роботі з платниками податків і отримати необхідну інформацію. Протягом року платниками податків здійснюється близько 70 млн. таких дзвінків. [2]

В період фінансово-економічної кризи можна скористатися і досвідом цієї країни щодо введення додаткового податку на надприбутки. Цей податок може бути введений на певний період часу, чи з певною метою.

Прибутковий податок з юридичних осіб, який стягується у Японії, привертає увагу своїм поділом на три види: 1) державний прибутковий податок (33,48% від прибутку); 2) префектурний прибутковий податок (5% від державного або 1,67% від загального розміру прибутку); 3) міський, районний (12,8% від державного або 4,12% від прибутку). У сумі юридичні особи сплачують до 40% від загального прибутку. [5]

Така ж практика є у системі оподаткування Канади. Тут існує дві ставки – федеральна та провінційна, а отже, і податок сплачується у федеральний та провінційний бюджети. [5]

Запровадження в Україні досвіду цих країн щодо спрямування частини податку в місцеві бюджети зацікавить органи місцевого самоврядування в роботі по залученню інвестицій в даний регіон. Доречним буде і запровадження в нашій державі і податків, що стягуються з прибутків у певних галузях економіки. Це стосується добувної галузі, особливо з видобутку нафти і природного газу, що діє в Канаді.

Податкова конкуренція є одним із напрямків реформування податків на доходи в постсоціалістичних країнах - нових членах ЄС. Вона спрямована на створення найсприятливіших умов для залучення прямих іноземних інвестицій. Наслідком цієї конкуренції стало зниження ставок податку на прибуток в Польщі з 34 до 19%, в Чехії з 35 до 26%, в Латвії - з 25 до 15%, в Литві з 29 до 15% [1]. Крім того, зниження ставки податку на прибуток не завжди призводить до зменшення обсягів надходжень даного податку до бюджету. Це підтверджено і досвідом нашої країни, коли в 2004 р. була зменшена ставка податку з 30 % до 25 %, що призвело до росту надходжень податку на прибуток та зменшило кількість "тіньових" операцій. Тому в сучасних умовах можна продовжити таку практику.

Необхідно зазначити, що нашою державою зроблені певні кроки у цьому напрямку. Зокрема, ще на початку 2007 року, з метою інтеграції України до ЄС, було розроблено Концепцію Реформування податкової системи України, в якій було визначено основні напрямки її розвитку.[6] Однак, нестабільна політична ситуація, яка склалася протягом останніх років, загальмувала впровадження норм даної Концепції в життя.

Список використаних джерел:

1.Вільшанський С.Д. Удосконалення системи прямого оподаткування в Україні // Фінанси України. – 2008.- №2.

2. Данілов О.Д., Фліссак Н.П. Податкова система та шляхи її реформування. – К.: Парламентське видання, 2001. – 216 с.

3. Димиденко Л.М. Удосконалення прямого оподаткування у напрямку інтеграції в ЄС// Фінанси України.-2000. - №4.-с.124-128.

4. Дорош Н.І. Податкова система України і розвинутих зарубіжних країн (Порівняльний аналіз) // Фінанси України. – 1998.- №6.- с.75-82.

5. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навч.посіб.- К.:МАУП,2003,-224с.-:іл.-Бібліогр.:с.219-221.

6. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 року № 56-р "Про схвалення Концепції реформування податкової системи".